

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

№12

ISSN: 2992-8982

<https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/>

2025

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Elektron nashr. 2025-yil, dekabr.

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukhonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Abdulkarimova Dinara Rustamxanovna

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Abdulkarimova Dinara Rustamkhanovna

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

RAQAMLI TRANSFORMATSIYA DAVRIDA TIJORAT BANKLARI LIKVIDLILIK XAVFINI BOSHQARISHI.....	44
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o'g'li	
TURIZM XIZMATLAR BOZORI ISTE'MOLCHILARINI SEGMENTLASH USULI ASOSIDA DIVERSIFIKATSIYA KONSEPSIYASINI ISHLAB CHIQUISH.....	48
Maxmudova Aziza Pirmamatovna	
"INNOVATSION AGROTEKNOLOGIYALAR VA "YASHIL IQTISODIYOT" TAMOIYILLARI ASOSIDA G'ALLA YETISHTIRISH BARQARORLIGINI BAHOLASH.....	53
Turayeva Gulizahro	
АНАЛИЗ ЦЕНОБРАЗОВАНИЯ НА ЗЕРНОВЫЕ ПРОДУКТЫ ПО ДАННЫМ МАРКЕТИНГОВЫМ ИСЛЕДОВАНИЯМ (НА ПРИМЕРЕ НАМАНГАНСКОЙ ОБЛАСТИ).....	57
Баҳриддинов Жаҳонгирбек Равшанжон ўғли	
KICHIK BIZNES RIVOJINI TA'MINLASHDA BOZOR INFRATUZILMALARINING AHAMIYATI.....	62
G'aniyev Botir Baxtiyorovich, Zakirova Gulnora Mirzaliyevna	
KICHIK SANOAT ZONALARI FAOLIYATINI SAMARALI BOSHQARISH METODOLOGIYASI VA YO'LLARI.....	67
Shodmonqulov Kamoliddin Murodillaevich	
INNOVATION FAOLIYAT XARAJATLARINING BUXGALTERIYA HISOB VA AUDITINI TAKOMILLASHTIRISH.....	73
Mustafoev Akbar Mustafo o'g'li	
MAHSULOT DIVERSIFIKATSIYASI VA LOGISTIKA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH ASOSIDA EKSPORT POTENSIALINI OSHIRISH YO'LLARI.....	78
Maxkamov Ibrayim, Jo'raboyeva Shohida Kamoliddin qizi	
REKLAMA SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA RAQAMLI MARKETING STRATEGIYALARI ROLI.....	83
Abduxalilova Laylo To'xtasinovna, Raxmonqulova Shahrizoda	
SIRKULAR IQTISODIYOTDA YOPIQ SIKL NAZARIYASINING ROLI.....	87
Sodikov Zokir Rustamovich	
YASHIL TEKNOLOGIYALARNI JORIY ETISHDA MOLIYAVIY RAG'BATLAR VA ULARNING NATIJALARI.....	92
Axmadjonova Gulmira Xabibulla qizi	
MAMLAKAT IQTISODIYOTI RIVOJLANISHIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING ROLI.....	97
G'aniyev Baydulla Toshmurodovich	
АНАЛИЗ ПОДХОДОВ ЦЕНТРАЛЬНЫХ БАНКОВ К РЕГУЛИРОВАНИЮ ИННОВАЦИОННЫХ БАНКОВСКИХ ПРОДУКТОВ: СРАВНЕНИЕ УЗБЕКИСТАНА И МЕЖДУНАРОДНОЙ ПРАКТИКИ.....	101
Даулетиярова Шахло	
СОВРЕМЕННОЕ СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ РЫНКА ЦЕННЫХ БУМАГ УЗБЕКИСТАНА.....	109
Кадилова Хадича Тураевна	
XORIY MAMLAKATLARINING IQTISODIYOTNI UGLERODSIZLASHTIRISH STRATEGIYALARI: O'ZBEKISTON UCHUN TAKLIFLAR.....	115
D.X. Pulatov, F.E.Shamsiyev	
O'ZBEKISTONDA ISLOM MOLIYASI: MUAMMOLAR VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	125
Sattorov Ixtiyor Ochilovich, Karimov Shohruh Yo'ldoshali o'g'li	
HISOB SIYOSATI TARKIBIY TUZILISHI MASALALARI.....	133
Botirova Raximaxon Abdujabbarovna	
QURILISHDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIKNING MOLIYAVIY TAHLILI.....	136
Musayeva Shoirazimovna	

KICHIK SANOAT ZONALARINI RIVOJLANTIRISH ORQALI AHOLI TURMUSH FAROVONLIGINI OSHIRISH.....	144
Axmedov Oybek Turgunpulatovich	
O'ZBEKISTON SUG'URTA BOZORI PORTFELI TAHLILI.....	149
Madraximov Ilxom Kamilovich	
FOYDA SOLIG'INING O'ZIGA XOS MUAMMOLI JIHATLARI.....	154
Zaripov Xusan Baxodirovich	
AGRAR SEKTORNI INNOVATSION MODERNIZATSIYA QILISHDA INVESTITSIYA OQIMLARINI BOSHQARISH MODELLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	159
Xamrayev Quvvat Iskandarovich	
OLIY TA'LIM XIZMATLARI BOZORIDA MARKETING TADQIQODLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	163
Jalilov Jamshid G'anjionovich, Safarov Zavqiddin Zokir o'g'li	
MINTAQA SANOAT TARMOG'I RIVOJLANISHINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI.....	168
Xayitboev Abror Quvondiqovich	
РОЛЬ СМЕШАННОГО ФИНАНСИРОВАНИЯ (BLENDED FINANCE) В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ КОММУНАЛЬНЫХ УСЛУГ: УРОКИ РАЗВИВАЮЩИХСЯ СТРАН.....	174
Гулмаматова Дурдона Шерали кизи	
KORXONALARDA STRATEGIK BOSHQARUV.....	180
Musayeva Dilnoza Dilshatovna	
BANK TIZIMIDA MARKETING AHAMIYATI VA BANK MARKETINGI.....	184
Usubjonov Zaxriddin Vasliddin o'g'li	
RAQAMLI IQTISODIYOT SHAROITIDA TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN XORJIY KREDIT MABLAG'LARINI JALB KILISH HUQUQIY JIHATLARI.....	189
Qulliyev Anvar Zayniddinovich	
TIJORAT BANKLARINI TRANSFORMATSIYALASH SHAROITIDA CHAKANA XIZMATLARINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	194
Alimov Umid O'ktambayevich	
MAHSULOTLARNING RAQAMLI PASPORTI TIZIMINI JORIY ETISH OMILLARI VA TO'SIQLARI.....	200
Avloqulova Sadoqat Sobirjon qizi	
KORXONALARDA FOYDA VA ZARARLARNI TAHLIL QILISHDA INNOVATSION METODLAR AHAMIYATI.....	207
Ernazarov Ortiq Eshnazarovich, Farog'at Xo'jabekova	
ВЛИЯНИЕ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА НА ЭКОНОМИЧЕСКОЕ БЛАГОСОСТОЯНИЕ, А ТАКЖЕ НОВЫЕ МЕХАНИЗМЫ ПОВЫШЕНИЯ ДОХОДОВ НАСЕЛЕНИЯ.....	212
Останов Эгамберди	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA INNOVASION TEXNOLOGIYALARNI INTEGRATSIYALASH: MOHIYATI VA RIVOJLANISH IMKONIYATLARI.....	218
Xakimova Xulkar Xamidovna	
QORAQALPOG'ISTON VA XORAZM OZIQ-OVQAT SANOATINING IQTISODIY-STATISTIK TAHLILI HAMDA UNI YANADA RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	224
Tleuov Niyetulla Raxmanovich	
OILAVIY KORXONALARNING IQTISODIY TIZIMDAGI O'RNI.....	230
Shadiyeva Gulnora Mardiyevna, Rustamova Zarina Rustamovna	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA O'ZBEKISTON OLIY TA'LIM MUASSASALARIDA MARKETING FAOLIYATINI MODELLASHTIRISH VA BOSHQARISH MEXANIZMLARI.....	234
Sadikov Shoxrux Shuxratovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASI KORXONALARINING RAQOBATBARDOSHLIKNI OSHIRISHDA RAQAMLI XIZMATLARNING AHAMIYATI.....	238
Asenbaeva Aydaygul Edenbaevna	
BARQARORLIK VA YASHIL MENEJMENT: ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR VA AMALIY AHAMIYATI.....	242
Djalilova Dilbar Abdikarim qizi	

HUDUDLARNING IQTISODIY SALOHİYATINI INNAVATSION-INVESTITSION BOSHQARISH STRATEGIYASI VA MEXANIZMI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA)	247
Maqsudova Malohatxon Maqsudovna, Yaxshimuratov Maqsadbek Narimon o'g'li	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI DAVLAT BYUDJETINI 2026-YILGI SOLIQ SIYOSATINING TAHLILI VA XALQARO SOLISHTIRMA YONDASHUVI	251
Abdullayev Zafarbek Safibullayevich	
O'ZBEKISTON MINTAQALARIDA AYOLLAR TADBIRKORLIGINI RIVOJLANTIRISH OMILLARI	256
Mamataliyeva Dilnoza Raxmonovna	
TRANSFORMATSIYALASHUV SHAROITIDA INVESTITSİYALAR SHAKLLANISHI VA ULARNI SAMARALI BOSHQARISH YO'NALISHLARI	259
To'rayev Jasurali To'rayevich	
O'ZBEKISTONDA SAVDO TASHKIOTLARINING FAOLIYATI VA RIVOJLANISH HOLATI	264
B. Sulaymonov	
NAMANGAN VILOYATIDA "YASHIL IQTISODIYOT" MODELIGA O'TISH JARAYONIDA KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINING IQTISODIY FAOLLIGI	270
Xonto'rayev Obbosxon Kamolxon o'g'li	
O'ZBEKISTONDA "YASHIL" IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI	274
Xoshimov Pazliddin Zuxurovich	
KICHIK BIZNES ORQALI ISH O'RINLARINI YARATISH STRATEGIYALARI: NAMANGAN VILOYATI MISOLIDA	278
Ergasheva Nigora Abdigapparovna	
MAMLAKATIMIZDA QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'INING IJTIMOIIY-IQTISODIY AHAMIYATI	283
Quryozov Sardorbek Sharifboevich	
РАЗРАБОТКА И ПРИОРИТИЗАЦИЯ КЛЮЧЕВЫХ ИНДИКАТОРОВ ЭФФЕКТИВНОСТИ ДЛЯ ОБЩЕНАЦИОНАЛЬНОЙ ПАНЕЛИ МОНИТОРИНГА ДЕЯТЕЛЬНОСТИ БОЛЬНИЦ: ЭКСПЕРТНАЯ ОЦЕНКА СО СТОРОНЫ РУКОВОДИТЕЛЕЙ МЕДУЧРЕЖДЕНИЙ	290
Шухратов Мамуржон Шухрат угли	
MAHALLIY DAVLAT HOKIMIYAT ORGANLARINI RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA BOSHQARISHGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR	297
Nurmurodov Zafarjon Nurmurod o'g'li	
BANK TIZIMINING BARQAROR MOLIVAVIY RIVOJLANISHINI TA'MINLASH VOSITALARI	303
Sadikov Iskandar Gayratovich	
ЗЕЛЕНОЕ ФИНАНСИРОВАНИЕ В ЗЕЛЕНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА	308
Халиков С. Х.	
HUDUDIY IQTISODIY RIVOJLANISHDA KICHIK BIZNESNI ROLI VA SAMARADORLIGINI OSHIRISH CHORALARI	313
Ergashev Jamshid Jamoliddinovich	
ИСТОРИЧЕСКИЙ ПРОЦЕСС СТАНОВЛЕНИЯ ФАРМАЦЕВТИЧЕСКОЙ ПРОМЫШЛЕННОСТИ	317
Мажидова Фарангиз Фуркатзода	
O'ZBEKISTON RESPUBLIKASIDAGI TADBIRKORLIK SUBYEKTLARIDA ISHLAB CHIQRISH SAMARADORLIGINI OSHIRISH	321
Isakov Oybek Jamoliddinovich	
NORASMIY KOOPERATSIYA MUNOSABATLARINING FERMER XO'JALIKLARI YETISHTIRGAN MAHSULOT MIQDORIGA TA'SIRINI BAHOLASH	325
Ismoilov Azamat	
O'ZBEKISTON TIJORAT BANKLARIDA FOIZ RISKINI BOSHQARISH AMALIYOTI	332
Seitnazarov Daniyar Baxadirovich	
RAQAMLI TEXNOLOGIYALAR ASOSIDA SUT VA SUT MAHSULOTLARINI QAYTA ISHLOVCHI KORXONALAR FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH	341
Normuradov Nurbek Sunatilloevich	
"AYOL RAHBARLAR: RAHBARLIK SALOHİYATI VA ISH JOYIDA TENGLIK" FRANSIYA DAVLATI TAJRIBASI ASOSIDA	346
Abduraxmonova Feruzabonu	

QISHLOQ XO'JALIGIDAGI KLASSTERLARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH.....	352
Dildora Yuldasheva	
TIJORAT BANKLARINING DEPOZIT BAZASINING YETARLILIGINI TA'MINLASH YO'LLARI	359
I.J. Isakov	
OLIY TA'LIM SIFATINI OSHIRISH VA IQTISODIY DIAGNOSTIKA O'TKAZISHNING XORIJ TAJRIBASI	363
Xo'jaxonov Ma'rufxon Xamidxonovich, Axmedov Oybek Turg'unpulatovich	
INKLYUZIV TA'LIMNI MOLIYAVIY QO'LLAB-QUVVATLASHDAGI MUAMMOLAR VA ULARNI YECHISH YO'LLARI.....	369
Egamberdiyeva Dilorom Botir qizi, Pulatova Moxira Baxtiyorovna	
"KREATIV IQTISODIYOT" HAMDA "TURIZM" TUSHUNCHALARINING ILMIY-NAZARIY ASOSLARI	374
Abdurasulov Shovqiddin Erkin o'g'li	
THE STRATEGIC ROLE OF THE INDUSTRIAL SECTOR IN THE NATIONAL ECONOMY AND DEVELOPMENT FACTORS.....	380
Rakhimov Bakhromjon Ibroximovich	
INVESTITSIYALARNI MOLIYALASHTIRISH METODOLOGIYASINI TAKOMILLASHTIRISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI.....	386
Ismailov Dilshod Anvarjonovich	
GLOBAL INCOME INEQUALITY IN 2024: CAUSES, PATTERNS, AND CONSEQUENCES.....	393
Ilhomjonov Jaxongir Alisher o'g'li	
ТОРГОВЫЕ ОТНОШЕНИЯ В СВОБОДНО ЭКОНОМИЧЕСКИХ ЗОНАХ: ПРОБЛЕМЫ И РЕШЕНИЯ	401
Шарифходжаев Шавкат Окилович, Ачилова Ширин Шавкат кизи	
O'ZBEKISTON KON-METALLURGIYA SANOATI: RIVOJLANISH TENDENSIYALARI VA HOZIRGI HOLATI	407
Ergashov Botirjon Ergashovich	
PENSIYA JAMG'ARMASIDA DAVLAT BUDJETI TRANSFERTLARI ULUSHI HAMDA UNING XORIJ TAJRIBASI	415
Sherjonov Doniyor Saparbayevich	
O'ZBEKISTON SANOAT KORXONALARINI QIMMATLI QOG'OZLAR BOZORIDAN FOYDALANIB MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI VA MUAMMOLARI.....	419
Igitov Jurabek Kuzibekovich	
QO'SHILGAN QIYMAT SOLIG'I BO'YICHA FIRIBGARLIKLAR: MEXANIZMLARI, SABABLARI VA ULARNI OLDINI OLISH YO'LLARI.....	425
Eshkarayev Bobir Chariyevich	
TOG' VA TOG'OLDI HUDUDLARIDA QISHLOQ XO'JALIGINI DIVERSIFIKATSIYA QILISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA IQTISODIY SAMARADORLIGI.....	431
Abdulxayeva Gulshan Maxmudovna	
TURIZM SOHASINING IJTIMOIIY-IQTISODIY MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI (SAMARQAND VILOYATI MISOLIDA).....	435
Xalimov Shaxboz Xalimovich	
SANOATDA IQTISODIY MOLIYAVIY HISSOBOTLAR XALQARO STANDARTLARINI RAQOBATBARDOSH KORPORATIV STRATEGIYALARNI SHAKLLANTIRISHDA QO'LLASH.....	442
Turaboev Ibroxim Ismoil o'g'li	
ФОНДИРОВАНИЕ И СТРАХОВАНИЕ В СИСТЕМЕ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ АПК: СОВРЕМЕННЫЕ ПОДХОДЫ И МЕЖДУНАРОДНЫЙ ОПЫТ	447
Дурманов Акмал Шаймарданович	
PAHTA-TO'QIMACHILIK KLASSTERLARI RIVOJLANISHINING STATISTIK KO'RSATKICHLARI TAHLILI	456
Atajanova Guli Maxsudbekovna	
JAHON MOLIYAVIY BOZORLARI BARQARORLIGIGA GLOBAL IQTISODIY INQIROZLAR VA GEOSIYOSIY OMILLARNING TA'SIRI HAMDA ULARNI BOSHQARISH STRATEGIYALARI	462
Abdurazakova Nargiza Rixsibayevna	

QISHLOQ XO'JALIGIDA RESURLARDAN SAMARALI FOYDALANISH VA OZIQ-OVQAT MAHSULOTLARINI ISHLAB CHIQRISHDA BOSHQARUV QARORLARINING IQTISODIY TAHLILI.....	467
Mamadiyarov Dilshad Uralovich	
PAXTA TOZALASH KORXONALARINING TARKIBIY BO'LINMALARIDA MOLIYAVIY BOSHQARUV TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISH YO'LLARI.....	474
Murodov Orif Jumayevich, G'ulomov Xaydarbek Ilyos o'g'li	
BARQAROR KELAJAK SARI: MAMLAKATDA EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI MUSTAHKAMLASH	482
Abdullaev Shavkatjon Maxmudillaevich	
ZAMONAVIY IQTISODIY SHAROITLARDAGI KORXONALARNING MOLIYAVIY BARQARORLIGINI TA'MINLASH	487
Abdulakimova Moxina Farxod qizi	
UMUMIY OVQATLANISH SHAHOBCHALARINING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH.....	493
Amiriddinova Muslima Zayniddin qizi	

UMUMIY OVQATLANISH SHAHOBCHALARINING FAOLIYATI SAMARADORLIGINI TAHLIL QILISH

Amiriddinova Muslima Zayniddin qizi

Email: m.amiriddinova@univ-silkroad.uz

“Ipak Yo‘li” turizm va madaniy meros xalqaro universiteti PhD, dotsent v.b

Annotatsiya. Mazkur tadqiqot O‘zbekistonda umumiy ovqatlanish korxonalari faoliyatining samaradorligini oshirishga qaratilgan tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarni tahlil qilishga bag‘ishlangan. Tadqiqot davomida adabiyotlar sharhi, soha amaliyoti, iste’molchilar ehtiyojlari, umumiy ovqatlanish korxonalarining joylashuvi, xizmat ko‘rsatish sifati hamda turistik talab kabi masalalar o‘rganildi. Samarqand viloyati Bulung‘ur tumanidagi “Yelkan” MCHJ umumiy ovqatlanish korxonasida 60 nafar respondent ishtirokida o‘tkazilgan so‘rovnoma natijalari, shuningdek korxonaning SWOT-tahlili umumiy ovqatlanish korxonalarining kuchli va zaif tomonlari, imkoniyatlari hamda tahdidlarini aniqlashga yordam berdi. Tadqiqot natijalariga ko‘ra, xizmat ko‘rsatish sifati, milliy taomlarning turistlarga tanishtirilishi, qulaylik, dizayn va marketing yondashuvlari korxonalar samaradorligiga sezilarli ta’sir ko‘rsatishi ma’lum bo‘ldi. Tahlil natijalaridan kelib chiqib, gastronomik turizmning jadal rivojlanishi sharoitida umumiy ovqatlanish korxonalarining faoliyatini modernizatsiya qilish nafaqat korxonalar daromadiga, balki butun turizm sohasining raqobatbardoshligiga ijobiy ta’sir ko‘rsatishi mumkinligi xulosa qilindi.

Kalit so‘zlar: turizm, gastronomiya, umumiy ovqatlanish, samaradorlik, usullar.

Abstract. This study is devoted to the analysis of organizational and economic mechanisms aimed at increasing the efficiency of catering enterprises in Uzbekistan. During the study, issues such as a literature review, industry practice, consumer needs, location of catering enterprises, quality of service and tourist demand were studied. The results of a survey conducted with the participation of 60 respondents at the catering enterprise "Yelkan" LLC in the Bulungur district of the Samarkand region, as well as a SWOT analysis of the enterprise, helped to identify the strengths and weaknesses, opportunities and threats of catering enterprises. According to the results of the study, it was found that the quality of service, the introduction of national dishes to tourists, convenience, design and marketing approaches have a significant impact on the efficiency of enterprises. Based on the results of the analysis, it was concluded that the modernization of the activities of catering enterprises in the conditions of the rapid development of gastronomic tourism can have a positive impact not only on the income of enterprises, but also on the competitiveness of the entire tourism industry.

Key words: tourism, gastronomy, catering, efficiency, methods.

Аннотация. Данное исследование посвящено анализу организационно-экономических механизмов, направленных на повышение эффективности деятельности предприятий общественного питания в Узбекистане. В ходе исследования были изучены такие вопросы, как обзор литературы, отраслевая практика, потребности потребителей, местоположение предприятий общественного питания, качество обслуживания и туристический спрос. Результаты опроса, проведенного с участием 60 респондентов на предприятии общественного питания ООО «Елкан» Булунгурского района Самаркандской области, а также SWOT-анализ предприятия позволили выявить сильные и слабые стороны, возможности и угрозы предприятий общественного питания. По результатам исследования установлено, что качество обслуживания, знакомство туристов с национальными блюдами, удобство, дизайн и маркетинговые подходы оказывают существенное влияние на эффективность деятельности предприятий. По результатам анализа сделан вывод о том, что модернизация деятельности предприятий общественного питания в условиях бурного развития гастрономического туризма может положительно сказаться не только на доходах предприятий, но и на конкурентоспособности всей туристической отрасли.

Ключевые слова: Туризм, гастрономия, общественное питание, эффективность, методы.

KIRISH

Bugungi kunda mamlakatimizda umumiy ovqatlanish korxonalarining faoliyati samaradorligini oshirish bo‘yicha ko‘plab ishlar olib borilmoqda, shu jumladan O‘zbekiston Respublikasi Prezidentining 2023-yil 27-iyuldagi PQ-238-son qarorida “Umumiy ovqatlanish shoxobchalari, shuningdek umumiy ovqatlanish korxonalari va kafelarda ko‘rsatiladigan xizmatlar sifatini yanada oshirish, jahon standartlari talablari asosida ularning faoliyatini yo‘lga qo‘yish maqsadida ekologiya, atrof-muhitni muhofaza qilish va iqlim o‘zgarishi vaziriga ‘Mishlen’ yulduzini O‘zbekistonga jalb qilish bo‘yicha muzokaralar o‘tkazish vakolatini berish” vazifasi

belgilangan bo'lib, uning amalga oshirish shakli amaliy chora-tadbirlar sifatida ko'rsatilgan, muddatlari esa 2023–2024-yillar davomida Turizmni qo'llab-quvvatlash jamg'armasi hamda mahalliy budjet mablag'lari hisobidan moliyalashtirilishi belgilangan[1]. Qarorga muvofiq mamlakatimizda umumiy ovqatlanish faoliyatini tahlil qilish hamda ushbu shoxobchalarning xizmat ko'rsatish darajasini baholash keng ko'lamda amalga oshirilmoqda. Biroq ko'pgina korxonalarda xizmat ko'rsatish sifati, gigiyenik talablarning bajarilishi va mijozlarni jalb etish jarayonida hali ham muammolar mavjud. Shuningdek, bozorning yuqori segmenti (elita va lyuks umumiy ovqatlanish korxonalari) va past segmenti (arzon kafe va oshxonalar) o'rtasida raqobat darajasi sezilarli[4].

MAVZUGA OID ADABIYOTLAR SHARHI

Umumiy ovqatlanish shahobchalari faoliyatining samaradorligini o'rganish turizm iqtisodiyoti, xizmatlar bozori rivoji va iste'molchilar xulq-atvorining zamonaviy tahlil usullari bilan chambarchas bog'liqdir. So'nggi yillarda xizmatlar sektorining diversifikatsiyasi, sayyohlarning ovqatlanish tajribasiga bo'lgan talablarning o'zgarishi hamda ichki turizmning faollashuvi mazkur yo'nalishda ilmiy izlanishlarning ahamiyatini yanada oshirmoqda. Jumladan, Amiriddinova (2024) tomonidan taqdim etilgan tadqiqotda sayohatchilarning ovqat tanlash qarorlari va ularning motivatsiyasi o'rtasidagi o'zaro bog'liqlik chuqur tahlil qilingan bo'lib, unda ovqatlanish joyining sifati, menyu xilma-xilligi, milliy taomlar taqdimoti hamda servis xususiyatlari mehmonlarning umumiy tajribasiga sezilarli ta'sir ko'rsatishi isbotlangan. Ushbu ilmiy xulosa umumiy ovqatlanish shahobchalarining samaradorligini baholashda iste'molchi ehtiyojlari va motivatsiyalarini markaziy omil sifatida ko'rib chiqish zarurligini ko'rsatadi.

Barqaror turizm tamoyillarining iqtisodiy o'sishga ta'siri haqidagi Asadova va Amiriddinova (2024) tadqiqotlari esa umumiy ovqatlanish sohasi uchun muhim bo'lgan qo'shimcha kontekstni shakllantiradi. Mualliflar barqarorlik tamoyillarining hududiy iqtisodiyotda yuqori qo'shilgan qiymat yaratishi, xizmatlar sifatini yaxshilashi va iste'molchi ishonchini mustahkamlashi orqali ovqatlanish obyektlari faoliyati uchun ham bevosita ta'sirchan mexanizm bo'la olishini ko'rsatadi. Xususan, ekologik toza mahsulotlardan foydalanish, chiqindilarni kamaytirish, resurslardan oqilona foydalanish va xodimlar malakasini oshirish kabi omillar umumiy ovqatlanish korxonalarining samaradorligini oshiruvchi strategik yo'nalishlar sifatida ajratib ko'rsatiladi.

Umumiy ovqatlanish shahobchalarining faoliyatini tahlil qilishda milliy turizm xizmatlari bozorining rivojlanishiga oid monografik tadqiqotlar ham muhim metodologik ahamiyatga ega. Safarov (2016) o'z ishida innovatsion rivojlanishning xizmatlar sektorida qanday mexanizmlar orqali shakllanishi, raqobat ustunliklari yaratish va iste'molchi talabini qondirish jarayonlarida qanday rol o'ynashini ilmiy asoslab bergan. Ushbu yondashuv ayniqsa umumiy ovqatlanish tarmog'i uchun dolzarb bo'lib, xizmat ko'rsatish texnologiyalarini takomillashtirish, menyu dizaynini modernizatsiya qilish, raqamli yechimlar joriy etish kabi innovatsion amaliyotlarning samaradorlikka ta'sirini o'rganishda asos bo'lib xizmat qiladi.

Hududlar kesimida xizmat ko'rsatish jarayonlarini tashkil etish va iqtisodiy mexanizmlarni takomillashtirish bo'yicha Turayev (2009) tomonidan ilgari surilgan nazariy va amaliy yondashuvlar umumiy ovqatlanish sohasida hududiy rivojlanish omillarini baholash uchun metodik tayanch yaratadi. Muallif regional turizmni rivojlantirish mexanizmlarini tahlil qilar ekan, xizmatlar sifati, logistika imkoniyatlari, iste'molchilar oqimi va infratuzilmaning holati umumiy ovqatlanish shahobchalarining faoliyatiga bevosita ta'sir etishini ta'kidlaydi.

Turizmni rejalashtirish bo'yicha Tuxliyev, Qudratov va Pardayev (2010) tomonidan ishlab chiqilgan nazariy-metodik yondashuvlar esa umumiy ovqatlanish korxonalarining strategik boshqaruvi uchun muhim nazariy asos hisoblanadi. Tadqiqotda turizm industriyasida xizmatlar ko'lam va sifati, iste'molchilar segmentatsiyasi, talabning mavsumiylik omillari, strategik rejalashtirish tamoyillari kabi jihatlar yoritilgan bo'lib, ular umumiy ovqatlanish tarmog'ida barqaror rivojlanishni ta'minlashda muhim omillar sifatida qaraladi.

Umuman olganda, ko'rib chiqilgan adabiyotlar umumiy ovqatlanish shahobchalarining samaradorligini tahlil qilishda iste'molchilar motivatsiyasi, xizmat sifati, hududiy rivojlanish omillari, innovatsion yondashuvlar va barqarorlik tamoyillarining o'zaro uzviy bog'liqligini ko'rsatadi. Ushbu ilmiy manbalar mazkur sohada samaradorlikni baholash uchun kompleks yondashuv zarurligini asoslaydi hamda metodologik apparatni shakllantirishga xizmat qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Hududlarda umumiy ovqatlanish korxonalarida mahalliy taomlardan foydalanishni tushunish uchun, avvalo, ta'sir qiluvchi omillarni aniqlash zarur. Umumiy ovqatlanish korxonalaridagi oziq-ovqat xaridlari oziq-ovqat xizmatlarini ko'rsatishga bevosita ta'sir qiladi. Bu omillar oziq-ovqat bilan ta'minlashning kontekstual ta'sirlarini anglashga, oziq-ovqat barqarorligidagi cheklovlarni aniqlashga va takomillashtirish imkoniyatlarini belgilashga yordam beradi. Tadqiqotda omillar to'rt toifaga ajratilgan: birinchidan, ishlab chiqarish va bozorlardan masofa kabi ta'minot masalalarini o'z ichiga olgan taqsimlash; ikkinchidan, xalqaro va milliy me'yorlar, qonunlar, ko'rsatmalar va standartlarni qamrab oluvchi siyosat; uchinchidan, iste'molchilar talabi va to'lashga tayyorligi

kabi omillarni o'z ichiga oluvchi iste'mol; to'rtinchidan, tashkiliy oziq-ovqat ta'minoti bo'lib, u asosiy qaror qabul qiluvchilarni aniqlashdan boshlab mavjud resurslarni boshqarishgacha bo'lgan tashkiliy jarayonlarni o'z ichiga oladi. Har bir omil oziq-ovqat mahsulotlarini xarid qilishga ta'sir qiladi va har bir toifaning ta'siri o'zaro ikki tomonlama jarayon sifatida namoyon bo'ladi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Umumiy ovqatlanish korxonalarining samaradorligini oshirish uchun quyidagi tahlil choralari ko'rish mumkin (1-rasm).

1. Sifat nazorati va gigiyenik me'yorlarga rioya qilish:	• Xizmat ko'rsatish sifati va gigiyenik talablarga rioya qilishning qat'iy nazorati, tegishli organlar tomonidan muntazam tekshiruvlar o'tkazilishi kerak.
3. Mijozlarga yo'naltirilgan xizmat ko'rsatish:	• Oshpazlar va xizmat ko'rsatuvchi xodimlar malaksini oshirish, ularni yangi taomlar tayyorlash texnologiyalari bilan tanishtirish zarur.
2. Kadrlar malakasini oshirish:	• Korxonalar mijozlarning ehtiyojlarini chuqur tahlil qilib, shunga mos xizmat ko'rsatish tizimini ishlab chiqishlari lozim.
4. Raqamli texnologiyalarni qo'llash:	• Mobil ilovalar va onlayn buyurtma tizimlarini joriy qilish, mijozlar bilan aloqa qilishda raqamli vositalardan foydalanish zarur.
5. Menyuni diversifikatsiya qilish:	• Har xil taom turlarini taklif etish va milliy taomlar bilan birga xalqaro taomlarni ham menyuga qo'shish orqali mijozlarni jalb qilish lozim.

1-rasm. Faoliyat samaradorligini oshirish yo'llarini tahlil qilish choralari

1-rasmda tahlil va takliflarga ko'ra, O'zbekistonning umumiy ovqatlanish korxonasi biznesi hamda umumiy ovqatlanish korxonalarining samaradorligini oshirishga, shuningdek hududlarda turistik xizmatlar sifatini yaxshilashga xizmat qilishi mumkin. Davriy iste'mol ehtiyojlari kafe va tamaddixonalarda, shuningdek kichikroq umumiy ovqatlanish korxonalarida ko'proq uchraydi[3]. Bunday hollarda xizmat ko'rsatish radiusi 800 metrdan oshmasligi kerak. Yirik umumiy ovqatlanish korxonalari uchun esa bu masofa 1,5–2 kilometrni tashkil etadi. Tayyorlov tashkilotlarini chala tayyor va boshqa mahsulotlar bilan ta'minlash yagona tizim ixtiyorida bo'lishi uchun oshxona, kafe va umumiy ovqatlanish korxonalari qulay joyda joylashgan bo'lishi lozim[5]. Yirik shaharlarda tayyor mahsulotlar sovutilgan, tez muzlatilgan holda, shuningdek oliy darajada tayyorlangan chala tayyor mahsulotlar tayyorlovchi korxonalar tomonidan yetkazib beriladi[2]. Bu usul umumiy ovqatlanish xodimlari uchun ham, aholiga xizmat ko'rsatishda ham qulaylik yaratadi.

Bugungi kunda nafaqat xalqaro turistlar, balki mahalliy aholining viloyatlararo tashrifi orqali ichki turizmga umumiy ovqatlanish korxonalariga tashriflar ham ortmoqda. Bu esa turizmga resurslar va destinatsiyalarga bo'lgan talabning, asosan, yaqin manzillardagi taomlarga qaratilayotganini ko'rsatadi. Samarqand viloyatining Bulung'ur tumanida joylashgan "Yelkan" umumiy ovqatlanish korxonasiga tashrif buyurgan xo'randalar o'rtasida so'rovnoma o'tkazdik. Anketada ishtirokchilar turizmga umumiy ovqatlanish korxonalarida xizmat sifati, taomlar turi, mahsulot sifati, qulaylik, shinamlik va dizaynga berilishi lozim bo'lgan e'tibor, shuningdek ular orqali umumiy ovqatlanish korxonalari samaradorligini qanday oshirish mumkinligi borasidagi savollarga javob berishdi. So'rovnomada jami 60 nafar respondent qatnashdi. "Yelkan" ovqatlanish korxonasiga tashrif buyurganlar bo'yicha so'rovnoma natijalari 1-jadvalda keltirilgan (1-jadval).

1-jadval. Turizm sohasini rivojlantirishda umumiy ovqatlanish korxonalarining xizmatlar samaradorligini oshirish usullarini aniqlash bo'yicha so'rovnomaning natijalari (Samarqand viloyati Bulung'ur tumanidagi "Yelkan" nodavlat-ovqatlanish korxonasi)¹

Savollar:			
1. Sizning fikringizcha, umumiy ovqatlanish korxonalarida xizmat ko'rsatish darajasi qoniqarlami?			
2. Xorijiy turistlar uchun ovqatlanish joylarining qulayligi qanday baholanadi?			
3. Umumiy ovqatlanish joylarining milliy taomlarni tanishtirishdagi ahamiyatini qanday baholaysiz?			
4. O'zbek milliy taomlarini turistlarga yetkazish xizmatlari qanday rivojlantirilishi kerak deb hisoblaysiz?			
5. O'zbek taomlarini xorijlik turistlar orasida ommalashtirish uchun qaysi usullar(marketing) samarali bo'ladimi?			
№	Javoblar:	Kishi, ta	Ulushi, %da
1.	Umuman muhim emas	8	11,6
2.	Muhim emas	7	6,2
3.	Neytral	16	17,2
4.	Muhim	41	39
5.	Juda muhim	28	26
JAMI		100	100

Olingan javoblarni mazmuni bo'yicha jamlaganimizda aniq bo'lgan besh turdagi javobni tahlil qilish o'rinli bo'ladi. Respondentlarning "umuman muhim emas" degan javobi jami 8 ta/11,3 %, "muhim emas" deb tanlangan javoblar soni 7 ta/6,2 %, "neytral" deb qayd etilgan javoblar 16 ta/17,2 %, "muhim" deb hisoblaydigan javoblar 41 ta/39 %, "juda muhim" deb tanlangan javoblar esa 28 ta/26 %ni tashkil qildi (1-jadval asosida)².

Yuqorida muhokama qilingan namunali o'lcham formulasi statistik tahlil va tadqiqotni rejalashtirish uchun, ayniqsa miqdoriy tadqiqotlarda, muhim vosita hisoblanadi. To'g'ri namuna hajmini tanlash aholi parametrlarini zarur aniqlik va ishonch darajasida baholash uchun juda muhimdir. Hisob-kitob aniqligining o'lchovi — uning haqiqiy populyatsiya xususiyatlariga qanchalik yaqin kelishiga bog'liq bo'ladi (2-jadval).

2-jadval. Samarqand viloyatidagi umumiy ovqatlanish resurslari uchun hamda "Yelkan" MCHJ umumiy ovqatlanish korxonasi uchun SWOT tahlili³

1	Kuchli tomonlari (Strengths) umumiy ovqatlanish korxonasi:	-Yuqori rentabellik – Sof foyda 39% bo'lib, bu umumiy ovqatlanish korxonasi biznesi uchun yaxshi ko'rsatkich. -Tez investitsiya qaytarilishi – ROI 125,3-131,96% oralig'ida, bu esa investitsiyaning tez qoplanishini ko'rsatadi. -Katta mijoz oqimi – Kuniga 4 400 – 4 600 mijozga xizmat ko'rsatish quvvati mavjud. -Uzluksiz ish rejimi – Umumiy ovqatlanish korxonasi 24 soat davomida ishlaydi, bu esa daromadni oshirishga imkon beradi. -Samarali xizmat ko'rsatish – Xizmat tezligi 2,44 – 2,55 mijoz/xodim/soat bo'lib, bu yaxshi natija hisoblanadi. Yaxshi stol aylanish tezligi – 64-68 mijoz/stol, bu umumiy ovqatlanish korxonasi samaradorligini oshirishda muhim rol o'ynaydi.
2	Zaif tomonlari (Weaknesses)	-Yuqori xarajalar – Xarajatlarning ulushi 61% ni tashkil qiladi, bu esa foyda marjasini pasaytirishi mumkin. -Ish kuchiga bog'liqlik – Xodimlar samaradorligi muhim omil bo'lib, ularning o'zgaruvchanligi yoki yetishmovchiligi xizmat sifatiga ta'sir qilishi mumkin. -Energiya va kommunal xizmatlarga bog'liqlik – Gaz, elektr va ijara xarajatlari umumiy xarajatlarning muhim qismini tashkil etadi.
3	Imkoniyatlar (Opportunities)	-Brendni kengaytirish – Yangi filiallar ochish yoki franchayzing orqali biznesni kengaytirish imkoniyati mavjud. -Raqamli to'lov tizimlarini kuchaytirish – Terminal orqali tushumning ortib borishi elektron to'lov tizimlariga bo'lgan ehtiyojni ko'rsatadi. -Sodiqlik dasturlarini joriy etish – Doimiy mijozlarni rag'batlantirish uchun bonuslar va chegirmalar tizimini rivojlantirish mumkin.

1 Muallifning ijtimoiy so'rovnoma tadqiqotlari natijalari asosida shakllantirildi

2 Muallif so'rovnomasi asosida olingan

3 Muallif ishlanmasi

4	Tahdidlar (Threats)	Iqtisodiy beqarorlik – Narx-navoning o'zgarishi va inflyatsiya umumiy ovqatlanish korxonasi foydasiga salbiy ta'sir ko'rsatishi mumkin. -Kuchli raqobat – Bozorda yangi umumiy ovqatlanish korxonalar paydo bo'lishi mijozlar oqimini kamaytirishi mumkin. - Soliq va davlat tartibga solish siyosati – Davlat tomonidan kiritiladigan yangi soliqlar yoki qonunchilik o'zgarishlari biznesga ta'sir qilishi mumkin. - Tovar va xizmatlar narxining oshishi – Xom ashyo va boshqa xizmatlar narxining oshishi umumiy ovqatlanish korxonasi xarajatlarini ko'paytirishi mumkin.
---	---------------------	--

2-jadval tahliliga ko'ra, "Yelkan" MCHJ umumiy ovqatlanish korxonasi moliyaviy jihatdan samarali va yuqori rentabellikka ega bo'lsa-da, xarajatlarni optimallashtirish va xizmat sifatini oshirish bo'yicha strategik choralar ko'rish muhim[1].

XULOSA VA TAKLIFLAR

Tadqiqot doirasida O'zbekistondagi umumiy ovqatlanish korxonasi biznesi uch asosiy modelda rivojlanmoqda: franchayzing, milliy brend va mahalliy brend. Samarqandda Orzu Mahmudov ko'chasi gastronomik turizm markazlaridan biriga aylanib, xalqaro va mahalliy umumiy ovqatlanish korxonalari birlashtirmoqda. Umumiy ovqatlanish korxonalari sifat va xizmat ko'rsatish darajasini oshirish orqali xalqaro darajaga chiqishga intilmoqda. Iqtisodiy tahlillar umumiy ovqatlanish korxonalarining daromad olish mexanizmlarini tushunishga yordam beradi, bu esa ularning samaradorligini oshirish uchun muhim omildir. Bundan tashqari, hududlarda umumiy ovqatlanish shoxobchalari faoliyati samaradorligini tahlil qilish va baholash maqsadida turizm tarmoqlari statistikasi o'rganiladi.

"Yelkan" MCHJ umumiy ovqatlanish korxonasining moliyaviy va operatsion ko'rsatkichlari korxonaning samarali ishlayotganini, yuqori daromad keltirayotganini ko'rsatmoqda. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, "Yelkan" MCHJ umumiy ovqatlanish korxonasining joriy faoliyati moliyaviy jihatdan muvaffaqiyatli bo'lib, xizmat ko'rsatish samaradorligi ham yuqori. Kelgusida xizmat sifatini oshirish, marketing strategiyasini takomillashtirish va texnologiyalarni joriy etish orqali umumiy ovqatlanish korxonasi o'z daromadini yanada oshirishi hamda mijozlar bazasini kengaytirishi mumkin. Gastronomik turizm rivojlanayotgan bir sharoitda ushbu takomillashtirishlar nafaqat umumiy ovqatlanish korxonasi uchun, balki umuman O'zbekistonning turizm sektoriga ham ijobiy ta'sir ko'rsatadi.

Yuqoridagi jadvallar bo'yicha baholash natijalari shuni ko'rsatadiki, kasb-hunar kolleji respondentlari guruhidan tashqari barcha toifadagi respondentlar umumiy ovqatlanish korxonalari tanovul qilishni afzal ko'rishgan. Bundan ko'rinib turibdiki, umumiy ovqatlanish shoxobchalari faoliyatini samaradorlik bo'yicha tahlil qilish va baholashda respondentlarning fikri muhim ahamiyatga ega. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, umumiy ovqatlanish korxonalari tashrif buyurayotgan xorijiy turistlarning katta qismini ayollar tashkil etadi.

Foydalangan adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev raisligida 2023-yil 29-mart kuni mamlakatimizning turizm salohiyatini oshirish masalalari muhokamasi yuzasidan videoselektor yig'ilishi yuzasidan ma'ruzasi <https://president.uz/uz/lists/view/6095>
2. Amiriddinova, M. Z. (2024). Food Experience the Relationship Between Food Choices and Traveler Motivations. American Journal of Economics and Business Management, 7(11), 971-976.
3. Asadova, N. & Amiriddinova, M., (2024). O 'zbekistonda barqaror turizmning iqtisodiy o 'sishga ta'siri. YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT, 2(9).
4. Safarov B.Sh. Milliy turizm xizmatlar bozorini innovatsion rivojlantirishning metodologik asoslari // Monografiya. –T.: "Fan va texnologiya" nashriyoti, 2016. 184 b.
5. Turayev B.X. Organizatsionno-ekonomicheskie mexanizmi regionalnogo turizma. –T.:«Fan», 2009. – 154 s.
6. Tuxliyev I.S., Qudratov G'X., Pardayev M.Q. Turizmni rejalashtirish. Darslik. -T.: "Iqtisod-Moliya" nashriyoti, 2010. – 238 b.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Oloviddin Sobir o'g'li

2025. № 12

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.
Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
